

ספר דף על הדף על מסכת ברכות

פתיחה למסכת ברכות

ובענין הביא בספר באר ראי (עמוד שצ) מהגה"ק ר' יהושע ליב דיסקין זצ"ל וז"ל: ברכות ב, א. [גמ': תנא היכא קאי דקתני מאימתין, תי' העולם אקו' ש"ס ריש מכילתין, דזו מצוה ראשונה שחלה על אדם שנעשה בן י"ג וכו' ע"כ. וזה כדברי החדושי הרי"ם זצ"ל הנ"ל. וכוונתו בפשטות, דהגמ' מקשה: ליתני דשחרית ברישא, אך אם המצוה הראשונה מה"ת של הבחור הבר מצוה היא ק"ש דערבית, כליל הגיעו למצוות, א"כ שפיר התחיל התנא בק"ש דערבית ודו"ק.

אכן הגאון בעל בית הלוי ז"ל לא ס"ל כן וכמו שהביא בספר דברי פנחס להג"ר פנחס צימטבוים זצ"ל (סי' ב) וז"ל: בשנת תרנ"ח כשקבלתי הורמנא מהרב האי גאון עולם מו"ה יוסף דוב בער הלוי זצ"ל אב"ד בריסק, בהיותו אז במרחץ קרעניץ, שמעתי ממני דבר נכון עפי"ד התוס' בריש מסכת נדה (ב, ב) ד"ה השתא היא דחזאי שכתבו: "דרגילות שערות לבוא בצפרא", ואמר שבזה מפרש ליישב את קושיית העולם בריש ברכות במשנה "מאימתי קורין את שמע בערבית",

כתב ברמב"ם בהקדמתו לפיה"מ למס' ברכות לבאר הענין שמסכת ברכות מתחילה בדיני קריאת שמע וז"ל:

"ואין לך מצוה שאדם חייב בה בכל יום אלא קריאת שמע בלבד, ואין נכון לדבר בברכת קריאת שמע קודם שידבר על קריאת שמע עצמה, לפיכך התחיל מאימתי קורין את שמע וכל מה שנתחבר אליו" עכ"ל. וראה בצ"ח מש"כ בדבריו.

ובהדושי הרי"ם בחדושויו כאן כותב: עוד י"ל (הטעם שפותחת המסכת בדיני ק"ש) דזו מצוה ראשונה שמתחייב בה האדם כשנעשה בן י"ג שנים ויום א' שהוא תחילת הלילה משנת י"ד עכ"ל שם".

ובפרד"ם יוסף (בראשית יז, כו) הביא את דבריו, וכתב, דלפי"ז מוכח דלגבי קטן מונים תמיד לפי ימים ולא לפי שעות, כי אם מונים לפי שעות, א"כ כשנולד בסוף היום, לא הוי באור לשנת הי"ד כבר חיוב דאורייתא של ק"ש, וע"כ דמונים תמיד לפי היום עכ"ד.

(* ראה עוד בענין זה בתוספות אנשי שם על המשניות, שסיים שלפי"ז צריך לקרוא הק"ש כליל הבר מצוה אחר צאת הכוכבים שיהי' דאורייתא ע"ש. ובספר בית משולם על המשניות כאן וע"ע בשו"ת אמרי בינה (ח"א או"ח סי' י"א) לענין קידוש כשנהי' בר מצוה בשבת ובשו"ת מהרא"ב זילברברג ז"ל (ח"א סי' ז')